

יציאת מצרים אישית

Category: וארא, שמות

לקראת השחרור ממצרים, אלוקים מתגלה למשה בשמו העל-טבעי. בכוחו לשנות גדרי עולם, להפוך מטה לנחש, מים לדם, ולהביא את הגאולה המיוחלת.

היכן המזוזה?

בשנות ה-70 שלח הרבי משפחת שלוחים לעיר ליאון שבצרפת. אחת מהפעולות הראשונות שעשו הייתה לארגן שיעור תורה בקמפוס המקומי. בין המשתתפים הייתה גם סטודנטית שמשפחתה התגוררה מחוץ לעיר, והיא הוזמנה פעמים רבות לבלות את השבת בבית השלוחים.

באותם ימים הכריז הרבי לראשונה על 'מבצע מזוזה'. השליחה הציעה לה לקבוע מזוזה בפתח דירת הסטודיו שלה. הסטודנטית הסכימה, אך למזוזה שנקבעה בפתח ביתה לא היה מזל טוב במיוחד. חברות שביקרו אצלה הזהירו אותה שהמזוזה מצהירה על יהדותה, ומאחר והיא בודדה הרי שיש בכך סיכון גבוה מידי. ההפחדות עשו את שלהן, עד שביום בהיר היא הסירה את ה'סיכון הביטחוני' מפתח דירתה.

כעבור כשבועיים, כשהגיעה יום אחד לדירתה, מצאה על הדלת פתק מהדואר, ובו הודיעו לה כי הגיעה עבודה חבילה, ומכיוון שלא הייתה בביתה היא נמסרה לשכן המתגורר בקומה השלישית. כשעלתה לשכן, גבר כבן שבעים, ציין בפניה שבדיוק עבר בחדר המדרגות בשעה שהדוור נקש על דלת ביתה, והתנדב לקבל את החבילה למשמורת. הוא מסר לה את החבילה ואחרי שהודתה ונפרדה מן האיש, הפתיע אותה האיש ואמר בעברית: "שלום".

"אתה יהודי?", שאלה בפליאה. "אכן", ענה השכן. "ברצוני לשאול אותך משהו: מדוע הסרת את המזוזה מפתח דירתך לפני שבועיים?"

האישה החלה לגמגם ולהתנצל, ולנסות להסביר לו את עניין ה'סיכון הביטחוני'. "אני רוצה לספר לך דבר מה", השיב לה. "אני יהודי. איבדתי בשואה את כל משפחתי; את אשתי ואת ילדיי. ברחתי מן היהדות והתרחקתי לגמרי מכל מה שמריח דת. לא יום כיפור, לא בית כנסת מאומה. חיפשתי בעיר את הסביבה הרחוקה ביותר מיהודים כדי שלא להיתקל בהם."

"לפני כחודש התקלקלה יום אחד המעלית שבה הייתי משתמש יום-יום בירידתי ובעלייתי לקומה השלישית. נאלצתי, אפוא, לעלות רגלית. כשהגעתי לקומה הראשונה ראיתי לפתע דלת עם מזוזה. המזוזה, שכבר שלושים שנה לא ראיתי אותה, החזירה אותי באחת עשרות שנים אחורנית. זיכרונות העבר נייערו בי. עמדתי חצי שעה מול המזוזה, כשידי אווזת בה, והתייפחתי כילד קטן."

מאז חדלתי מלהשתמש במעלית. מידי יום הייתי עולה ויורד ברגל לביתי, כדי שאוכל להתייחד עם המזוזה למספר דקות, לנשק אותה, ולשקוע במחשבותיי. חשתי שזה הדבר היחיד שקושר אותי עם יהדותי, עם עברי. לכן נדהמתי כל-כך לגלות שכעבור שבועיים שוב לא מצאתי את המזוזה שלי, את היהדות שלי, שכל-כך רציתי לשוב ולדבוק בה" (פרשיות עם הרבי עמ' 142).

מה שבתוך המזוזה

כשם שהקב"ה ברא את העולם בשבעה ימים, כך יש לו לקב"ה שבעה שמות, שבעים מתארים שבע דרכים שבהן הקב"ה מנהיג את עולמו.

על גב המזוזה כתוב אחד משמותיו של הקב"ה, השם ש-ד-י, שדורשי רשומות אמרו שאותיות אלו הן ראשי התיבות "שומר דלתות ישראל".

מה באמת הפירוש של השם הזה? הגמרא מסבירה: "שאמרתי לעולמי די" (חגיגה יב, א). ה' ברא עולם מדוד ומוגבל. למשל, אם השמש הייתה מאירה בעוצמה מעט יותר גדולה, היא הייתה שורפת את כל החיים על פני כדור הארץ, כפי שקורה בגלקסיות אחרות, שבהן אין אפשרות לקיום חיים. ואם המים היו עולים מעט מעל פני הקרקע, העולם היה נשטף בצונאמי אחד גדול.

הבריאה נעשתה בצורה מדויקת ומדודה מאוד כדי לאפשר חיים על פני כדור הארץ. זה נרמז בשם ש-ד-י: "שאמרתי לעולמי די". הקב"ה כובש את כוחות הטבע כדי שאלו לא יכלו את העולם.

כשפותחים את המזוזה, קוראים "שמע ישראל הוי' אלוקינו הוי' אחד". השם הוי' מופיע פעמיים, והוא מסמל שהקב"ה הוא "היה, הווה ויהיה כאחד". אם ניקח את ארבע האותיות של שם הוי', נמצא שם את השורש לשלוש המילים הללו: היה, הווה, יהיה.

לפנינו, אפוא, שלוש מילים כלולים בשם אחד.

משמעות הדברים היא, ראשית כל, שהקב"ה הוא נצחי. כל בריאה אחרת בעולמנו זמני. בעבר הבריאה לא הייתה קיימת, אחר-כך התקיימה, ובעתיד לא תתקיים. הקב"ה הוא "היה הווה ויהיה". הוא נצחי וקיים תמיד לעולם ועד. ועם נצחיותו הוא שולט על העבר, הווה והעתיד. הוא נעלה מגדרי הזמן והמקום.

לא להיבהל מבעיות קטנות

השם הזה באופן כללי מייצג את עליונותו של הקב"ה על גדרי הטבע ומכאן אנו מגיעים לפרשתנו, וארא, שבתחילתה הקב"ה אומר למשה: "וארא אל אברהם, אל יצחק ואל יעקב בא-ל ש-ד-י, ושמי הוי' לא נודעתי להם" (שמות ו, ג).

מה בדיוק נאמר בפסוק הזה? הקב"ה אומר למשה: הקשר שלי עם אברהם, יצחק ויעקב היה קשר שאפשר להגדירו בשם ש-ד-י. השם הזה מייצג את הגבלות הטבע, בעולם שבו הכול מדוד ומוגבל. לאבות לא חוללתי ניסים; אברהם לא קרע את היס, יצחק לא הפך מטה לנחש ויעקב לא הפך מים לדם; הכול התנהל בדרכי הטבע. הם אכן הצליחו בדברים רבים, התעשרו וניצחו במלחמות, אך הכול בגדרי הטבע ואילו למשה רבינו הוא התגלה בשם 'הוי'. הקשר ביניהם היה על-טבעי, בניסים. ה' נתן למשה כוח לשנות את גדרי העולם ולהפוך מטה לנחש ומים לדם.

מסביר הרבי שבפסוק הזה הקב"ה ביקש ללמד אותנו מהי גלות ומהי גאולה. הגלות התחילה כבר אצל אברהם אבינו, ומאז מתחילים לספור את 400 שנות הגלות. על כך אומר הקב"ה שלאברהם הוא התגלה בשם ש-ד-י, בהנהגה טבעית ומוגבלת. זוהי גלות. לא רואים ניסים, לא רואים את הקב"ה בגלוי.

מתי החלה הגאולה? כאשר השם אמר למשה: "לכן אמור לבני ישראל אני ה'"; כאשר הקב"ה התנהג בצורה על-טבעית, באופן נסי, זוהי גאולה.

שני השמות הללו מייצגים שני מצבים נפשיים בחיינו. לעיתים אדם לא מרגיש את הקב"ה נוכח בחייו האישיים, אם בגלל שהוא מצליח ומאמין בעצמו [?] "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" (דברים ח, יז) או [?] שמצבו דווקא קשה; הוא סובל ונדכה ואינו רואה את יד ה'. בשני המצבים האלה הקשר שלו עם הקב"ה מתבטא בשם ש-ד-י. הוא מעמיד את עצמו תחת מגבלות הטבע, וזוקף את ההצלחה או את הכישלון לעצמו בלבד.

מתי מתחילה הגאולה? כאשר האדם מרגיש את הקב"ה בחייו האישיים; בקומו בבוקר עם אמונה חזקה בה', ורואה את יד ה' מוליכה אותו בכל פעולה שהוא עושה. באותו היום הוא חווה גאולה פרטית. באותו יום הוא זוכה לגילוי שם הוי.

כולנו מחכים למשיח שיביא את הגאולה הכללית לכל עם ישראל ולכל העולם, אולם עד אז [?] כל אדם יכול לזכות ביציאת מצרים אישית. כליאה במצרים פירושה [?] להיות מודאג מכל בעיה קטנה ולא להרגיש את נוכחותו של הקב"ה. יציאת מצרים יומיומית פירושה [?] להרגיש את הקב"ה נמצא עמנו בכל רגע.

(משיחת ש"פ וארא תשכ"א, ס"ב. שיחות קודש תשכ"א עמ' 61)